

Asia: VN/17575/2021

Luonnos hallituksen esityksestä SORA-säännösten muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne muutosehdotuksista alla olevaan tekstikenttään

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) lausunto SORA-säännösten muuttamisesta (VN/17575/2021)

YTHS pitää SORA-säännösten esitettyä muutosta erittäin tarpeellisenä. On hyvä, että SORA-asian vireille tuloa koskeva sääntely tarkentuu ja sen myötä korkeakouluille tulee velvollisuus tehdä tällaisesta asiasta ilmoitus Valviralle. Koulutuksen järjestäjille ei ole ollut selvää, milloin vireillä olevasta prosessista pitäisi tehdä ilmoitus Valviralle, ja mitkä ovat Valviran toimivaltuudet asian suhteen.

SORA-lainsäädäntöä arvioineen työryhmän ehdotuksissa tuli esiin oppilaitosten ja opiskeluterveydenhuollon tiiviimpi yhteistyö SORA-asioissa. Tämän tarpeettomuutta perusteltiin HE:ssä opiskeluhuoltolainsäädännöllä, vaikka se koskee vain toista astetta. YTHS:n mielestä olisi perusteltua, että korkeakouluja koskisi velvoite tiiviimpään yhteistyöhön SORA-asioissa. Minimissään kaikkien korkeakoulujen kanssa tulisi saada sovittua yhteisistä käytänteistä, joista YTHS:llä on olemassa hyvät mallit omissa prosesseissamme liittyen mm. opiskeluterveysneuvotteluun, SORA-asioihin ja opiskeluympäristöjen tarkastuksiin.

YTHS tuo esiin, että korkeakoulut voivat nykytilanteessa vapaasti hankkia terveydentilan arvioinnit myös muualta kuin YTHS:ltä. Yhdenvertaisen toiminnan kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että korkeakoulut käyttäisivät myös SORA-lausunnoissa YTHS:n palveluita, silloin kun YTHS tuottaa itse opiskeluterveydenhuollon palvelut korkeakoulun opiskelijoille. Laki korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta (695/2019) 8 §:n mukaan YTHS on velvollinen tuottamaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut valtakunnallisesti. Säädöksen 9 §:n mukaan YTHS:n on huolehdittava opiskeluterveydenhuollon kehittämisestä ja katsomme, että SORA-lausuntojen keskittäminen on keskeinen osa opiskeluterveydenhuollon valtakunnallista kehittämistä, sillä YTHS on ainoana tahona erikoistunut korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltoon.

Korkeakoululle ehdotetaan säädettäväksi velvoite jälkiohjaukseen, mikäli korkeakoulu peruuttaa opiskelijan opinto-oikeuden. Perusteluissa viitataan lähinnä tarkoituksenmukaisiin palveluihin ohjaamiseen (TE-palvelut ja sote-palvelut). Tähän liittyen olisi hyvä tuoda esiin, että korkeakouluopiskelijalla on oikeus opiskeluterveydenhuollon palveluihin vain sen lukukauden loppuun, jonka aikana peruuttamispäätös tehdään.

YTHS katsoo, että opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan lakkauttaminen ja asioiden siirtäminen hallinto-oikeuksiin on perusteltua. Huolestuttavana seikkana YTHS pitää kuitenkin hallinto-oikeuksien pitkiä käsittelyaikoja.

YTHS tuo esiin, että seuraaviin nykytoiminnassa havaittuihin ongelmiin ei säännösten muuttaminen tuo selvyyttä:

- Osaamisvajeet korkeakouluissa SORA-asioihin liittyen
- Huumausainetestauksen perusteiden muotoilusta johtuvat ongelmat
- Korkeakoulujen ilmoittamien terveydentilavaatimusten puuttuminen / epämääräisyys

Osaamisvajeeseen liittyy YTHS:n mukaan tilanteet, joissa korkeakoulu pyytää arviota terveydentilavaatimusten täyttymisestä, vaikka on olemassa rikostaustaan liittyvä peruste opinto-oikeuden peruuttamiselle. Varsinkin näiden ongelmien ehkäisemiseksi velvoite yhteistyöstä opiskeluterveydenhuollon kanssa on tarpeellinen.

YTHS pitää huumausainetestausta koskevaa säännöstä puutteellisena sen osalta, että säännöksessä todetaan edelleen, että ”testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi”. Tämä on ongelmallista, koska huumausainetestit – kuten ei mikään muukaan laboratoriotutkimus – ei voi kertoa mitään kenenkään toimintakyvystä. Säännös tulisi siten muotoilla paremmin ja kuten HE:ssä todettiin, huumausainetestauksen sääntelyä tulisi uudistaa STM:n johdolla.

Korkeakoulujen terveydentilavaatimusten osalta YTHS toteaa, että yliopistot saivat vasta tänä keväänä opintopolkuun tiedot terveydentilavaatimuksistaan, vaikka nykyinen SORA-lainsäädäntö on ollut voimassa vuoden 2012 alusta. Tällä hetkellä sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa on terveydentilavaatimukset, jotka ovat valitettavasti monilta osin kovin epämääräisiä. AMK-puolella korvaushoitoa/päihderiippuvuutta koskeva terveydentilavaatimus on osin ristiriidassa STM:n terveydenhuollolle antaman soveltamisohjeen kanssa.

YTHS pitää ehdottoman tärkeänä, että säännellään selkeästi siitä, että opiskeluoikeus voidaan pidättää siihen asti, että opiskelija suostuu häneltä vaadittaviin tutkimuksiin tai opiskeluoikeus on todettu menetetyksi. Nykysäännösten mukaan opiskelijalla on halutessaan mahdollista kiertää säännöksiä ja jatkaa opintojaan, harjoitteluita lukuun ottamatta. Säännöksen tulee olla selkeä, jotta tulkintaongelmia ei synny. Esitetty opiskelijan eronneeksi katsominen tai opiskeluoikeuden menettäminen kuuden kuukauden jälkeen on erinomainen parannus nykytilaan.

On myös tärkeää, että koulutuksen järjestäjällä on oikeus saada tietoa myös vireillä olevasta SORA-prosessista opiskelijalta tai toiselta koulutuksen järjestäjältä tai korkeakoululta. Lisäksi myös kesken jääneen SORA-prosessin tietojen saaminen on olennaista, jotta opiskelija ei voi jatkaa opiskelujaan siirtymällä toisen koulutuksen järjestäjän järjestämiin SORA-alan opintoihin. Hakija tulisi täten velvoittaa kertomaan myös vireillä olevasta tai kesken jääneestä SORA-prosessista uudelle koulutuksen järjestäjälle.

YTHS esittää lisäksi, että 34 §:n lisätään opiskelijalle velvoite ilmoittaa opiskeluaikanaan rikosrekisterissään tapahtuvista muutoksista korkeakoululle.

Voitte arvioida muutosehdotusten vaikutuksia alla olevaan tekstikenttään

-

Grönroos Mira
Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS)